(Tallinna, 1789), milles ta puudutab m. s. Liivimaa ülikooli küsimust.

Recke-Napiersky IV; Napiersky, Gesch.-Schr., 106; V. Reiman, Kivid ja killud I (1907), lk. 21 j. *A. S-te.*

SCHIEMANN, Theodor, ajaloolane, sünd. 5. VII 1847 Grobinis Kuramaal linnasekretäri pojana, õppis aa. 1867—72 ajalugu ja keeleteadust Tartu ülikoolis, lõpetades selle *cand. phil.* astmega, jätkas oma õpinguid Göttingenis G. Waitz'i juhatusel ja promoveerus seal a. 1873. doktoriks väitekirjaga »Salomon Hennings Livländisch-Kurländische Chronik« (Miitavi, 1874), milles ta püüab näidata, et osav diplomaat Henning kroonikuna ei väärі temale osaks saanud lugupidamist. Töötanud arhiivides mitmel pool Balti provintses ja välismaal, m. s. Dresdenis ja Berliinis, mille tulemuseks olid mitmed väiksemad uurimused, nagu »Regesten verlorener Urkunden a. d. alten livländ. Ordensarchiv« (Miitavi, 1873), »Ueber Livonica u. Curonica im Danziger Rathsarchive« (Sitzungsber. d. Kurl. Gesellsch. 1873) j. t., oli ta aa. 1875—83 õpetajaks Viljandi maagümnaasiumis ja 1883—87 Tallinna linna-arhivaariks. Viljandis olles andis ta välja oma uurimustekogu »Characterköpfe u. Sittenbilder a. d. balt. Geschichte d. XVI Jahrh.« (Miitavi, 1877, II tr. Hamburg-Miitavi, 1885), mis sisaldab mitmeid tähtsaid trükkimata materjalile tugivaid lühemaid töid, nagu Joh. Taube, Eilert Kruse ja Jürgen Farensbach'i elulood ja kirjelduse herts. Magnus'e tegevusest Liivimaal ning vastureformatsiooni üritusist Liivimaad tagasi vallutada. S.-i teine töödekogu, »Histor. Darstellungen u. Archivalische Studien« (Hamburg-Miitavi, 1886), mis ilmus autori Tallinnas toimides, sisaldab ajaloolisi esseid peamiselt XVI sajandist ja väärtuslikke kirjeldusi Kuramaa hertsogite-ajajärgust, mis enamasti tugivad arhiivuurimistele Tallinnas, Riias ja Miitavis. Neil vähemail uurimusil on nende žurnalistlikust iseloomust hoolimata oma jagu tähtsust ja on neid kirjanduses palju kasutatud. Tallinnas olles koostas S. ka oma suure töö »Russland, Polen u. Livland bis ins 17. Jahrh.« I—II (ilm. W. Oncken'i tuntud seerias »Allgem. Geschichte in Einzeldarstellungen« Berliinis 1886—87), mis on selgelt ja ladusalt kirjutatud ülevaade, kuigi selles ei esitata nii palju probleeme, kui see töö iseloomu silmas pidades oleks vahest soovitav. Teose teist osa, mis käsitleb eriti Baltimaade ajalugu, on peetud parimaks senini ilmunud ülevaateist Balti provintside vanema ajaloo alal. Politiliste raskuste mõjul loobus S. a. 1887 oma kohast Tallinnas ja asus Berliini, kus ta sai eradotsendiks ülikoolis, a. 1888 õpetajaks sealses sõjaakadeemias ja a. 1889 salajase riigiarhiivi arhivaariks. A. 1892 sai ta Berliini ülikoolis erakorraliseks ja a. 1907 korraliseks professoriks, mis kohale ta jäi 1914. a.-ni. Avaldanud mõned vähemad tööd, nagu tähelepanu äratanud töö »Benutzung u. Publikation diplomatischer Depeschen« (Histor. Zeitschrift 1899), pühendas ta selle järel mitmed aa. oma peatööle, mis ilmus tiitliga »Geschichte Russlands unter Kaiser Nikolaus I«, I—IV (Berliin, 1904—08—13—19). See püsiva väärtusega ja Baltimaadegi ajaloo suhtes tähtis S.-i töö tugib õige laialdasele kirjandusele, peamiselt aga trükkimata materjalidele Vene, Inglise ja Saksa arhiividest. — Saksa okupatsiooni ajal Eestis a. 1918 määrati S., kes oli keiser Wilhelm II-se isiklik sõber, okupatsioonivõimude asutatud Tartu saksa ülikooli kuraatoriks, mil kohal ainult mõni kuu saanud püsida ta osutas ilmselt vildakat arusaamist Baltimaade jaoks asutatava ülikooli loomulikest ülesandeist ja tarbeist. S.-i mitmekülgne tegevus on ulatunud ajakirjandusegi alale ja ta on saanud tuttavaks oma artiklite kaudu »Kreuzzeitung'is«, mis koondatud kujul ilmusid tiitliga »Deutschland u. die grosse Politik« (13 kd., Berliin, 1901—14). Koos mõne teise uurijaga asutas ta a. 1911 ajakirja »Zeitschrift f. osteuropäische Geschichte«, mis ilmudes aa. 1911—14 kujunes tähtsaks organiks Ida-Euroopa ajaloo alal, sisaldades mitmeid artikleid ka Baltimaade ja Soome ajaloost. S. avaldas selles mõned artiklid, millest eriti nimetatagu »Russisch-englische Beziehungen unter Nikolaus I« (1913). — S. suri 26. I 1921 Berliinis.

Alb. acad. nr. 8305; Sv. Hist. Tidskr. 1921, lk. 311—14 (M. Hein); Hist. Tidskr. för Finland 1921 (M. G. Schybergson); Nord. Familjeb.[II] 24., 38. *A. R. C.*

SCHIRREN, Carl Christian Gerhard, ajaloolane ja publitsist, sünd. 8. XI 1826 Riias kirikuõpetaja pojana, õppis aa. 1844—49 Tartu ülikoolis, lõpetades selle a. 1849 kandidaadina ajaloo alal, ja toimis siis õpetajana Riias tema enda asutatud erakoolis, osutades selle kõrval ka teaduslikku huvi ja töötades peamiselt etnoloogia, ajaloolise topograafia ja ajaloo alal. A. 1856 promoveerus ta Tartus filosoofia magistriks etnoloogilise tööga »Die Wandersagen der Neuseeländer u. d. Manimythos« (Riia, 1856), mis oma tulemustega äratas oma jagu tähelepanu. Samal a. asus S. Tartu kohaliku gümnaasiumi õpetajaks ja habiliteeris Tartu ülikooli juures tööga geograafia ja statistika alal »Der Njandsha u. die hydrographischen Merkmale Afrika's« (Riia, 1856). A. 1858 promoveerus ta sealsamas filos. doktoriks väitekirjaga *De ratione quae inter Jordanem*